

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till ju.L5@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Utkast till lagrådsremiss *Skärpta regler för villkorlig frigivning*

(Ju 2025/01048)

I remissyttrande över betänkandet *Ett ändamålsenligt samhällsskydd – Vissa reformer av straff- och straffverkställighetslagstiftningen (SOU 2024:48)* ställde tingsrätten sig bakom utredningens huvudförslag att behålla det nuvarande systemet med villkorlig frigivning efter att två tredjedelar av straffet har avtjänats. Tingsrätten instämmer i utredningens överväganden bakom förslaget och ifrågasätter således om en förlängning av tiden som avtjänas i anstalt är ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt att uppnå ett ökat samhällsskydd. Med det sagt, har tingsrätten inga övriga synpunkter på förslaget i utkastet att villkorlig frigivning ska ske först efter att tre fjärdedelar av straffet har avtjänats eller på de andra förslag som redovisas i avsnitt 5 i utkastet.

Tingsrätten har inte heller några invändningar mot förslagen som redovisas i avsnitt 6.1, 6.3, 7 och 8 i utkastet.

Beträffande förslaget om ökade möjligheter att skjuta upp tidpunkten för villkorlig frigivning för en viss grupp dömda vid risk för återfall i allvarlig brottslighet (avsnitt 6.2 i utkastet), har tingsrätten följande synpunkter. Tingsrätten konstaterar till en början – i likhet med det som framhålls i utkastet – att förslaget om att en viss grupp dömda ska kunna bli föremål för uppskjuten villkorlig frigivning baserat på återfallsrisk innebär ett avsteg från likabehandlingsprincipen som dessutom ska grundas på en riskbedömning som i allmänhet är förenad med en viss osäkerhet. En sådan ordning ställer enligt tingsrättens uppfattning höga krav på en tydlig avgränsning för att uppnå förutsebarhet. Tingsrätten befarar att den föreslagna utformningen kan medföra tillämpningssvårigheter och leda till ett oförutsebart utfall. I författningskommentaren till föreslagna 26 kap. 6 a § andra stycket brottsbalken står att avgränsningen utifrån avtjänandetid innebär dels att dömda som avtjänar flera kortare straff som sammanlagt uppgår till fyra respektive två år kan träffas av bestämmelsen, dels att det är tillräckligt att den sammanlagda strafftiden till någon del avser den utpekade brottsligheten (dvs. *brott mot liv, hälsa, frihet eller frid* respektive *brott som har utgjort led i en brottslighet som utövats i organiserad form*). I teorin kan denna avgränsning leda till ett spretigt utfall genom att de som dömts för mindre allvarliga brott av utpekad slag tillsammans med annan typ av brottslighet kan bli föremål för reglerna, men inte de som dömts för sådant brott som är av allvarligare slag men inte så allvarligt att strafftiden uppnår gränsen för reglernas tillämpning. Det kan således övervägas om den föreslagna utformningen avgränsar tillämpningsområdet på det sätt som är avsett. Vad vidare

gäller avgränsningen av gruppen som avtjänar fängelse i minst två år för *brott som har utgjort led i en brottslighet som utövats i organiserad form* (föreslagna 26 kap. 6 a § andra stycket 2) står i författningskommentaren att innebörden ska vara densamma som i 29 kap. 2 § 6 samt att tillämpning av den föreslagna bestämmelsen som regel bör kräva att det framgår av domen att det varit fråga om sådan brottslighet, men inte att domstolen uttryckligen åberopat 29 kap. 2 § 6. Utformningen innebär att Kriminalvårdens tolkning av domar blir styrande för reglernas tillämpningsområde, vilket medför förutsebarhetssvårigheter och risk för att lika fall behandlas olika. Denna risk förstärks av de variationer som förekommer i utformning av åtal och domar avseende hur väl det lyfts fram att brottet har utgjort led i organiserad brottslighet. Mot bakgrund av det avsteg från likabehandlingsprincipen som förslaget innebär och de befarade tillämpningssvårigheterna, anser tingsrätten att det vid en sammantagen bedömning kan ifrågasättas om fördelarna med förslaget överväger nackdelarna.

Avslutningsvis vill tingsrätten framhålla att de omfattande förändringar i påföljdssystemet som genomförs parallellt begränsar möjligheten att överblicka konsekvenserna av enskilda förslag. Det bör därför övervägas noga om det är påkallat att i detta skede skärpa innehållet i straffen i enlighet med förslagen i utkastet, särskilt med hänsyn till de genomgripande förslag som nyligen lämnades till regeringen av Straffreformsutredningen.

Remissen har handlagts av chefsrådmannen Charlotte Driving och föredragits av tingsfiskalen Ellen Edgren

Charlotte Driving

Ellen Edgren